

CIPA-WORKSHOP SYYRIAN KULTTUURIPERINNÖN SÄILYTTÄMISEKSI

Minna Silver

Paikka ja aika: Wien, Itävalta, 10. ICAANE (The Congress on the Archaeology of the Ancient Near East: Kansainvälisessä muinaisen Lähi-idän arkeologian kongressissa) -kongressissa to 28.4.2016, Itävallan Tiedeakatemiassa

Suomalainen Lähi-idän arkeologi ja Suomen ICOMOSin jäsen Minna Silver järjesti yhdessä itävaltalaisen professorin Michael Doneuksen kanssa CIPAn (kansainvälisen arkkitehtuurin fotogrammetriakomitea, ICOMOSin ja ISPRS:n yhteiskomitea) workshopin ICAANEn kansainvälisessä kongressissa Syyrian kulttuuriperinnön säilyttämiseksi. Workshopin tarkoituksena oli kehittää strategiaa Syyrian kulttuuriperinnön suojelemiseksi ja säilyttämiseksi parhaimpia teknisiä menetelmiä ja käytäntöjä hyödyntämällä. Workshopiin oli kutsuttu ja ilmoittautunut parisenkymmentä puhujaa; workshop oli kestoltaan yhden päivän pituinen osana viisipäiväistä kongressia.

Workshopin teemat jakautuivat seuraavasti: 1) yleisiin teemoihin esim. eri Syyrian kulttuuriperintöä vaalivien organisaatioiden sekä hankkeiden esittelyyn ja uusiin teknisiin menetelmiin, 2) kulttuuriperinnön vaalimista avustaviin tietokantoihin, 3) tapaustutkimuksiin eri tekniikoiden sekä metodien käytössä ja 4) pohdintoihin ja suosituksiin jälleenrakentamisen aikatauluista sekä menetelmistä.

Syyrian levottomuudet alkoivat ns. arabikevään myötä vuonna 2011 ja muuttuivat sisällissodaksi, jota on kestänyt jo neljä-viisi vuotta. Syyrian ja Irakin islamilainen valtio ISIS on levittänyt valtaansa Irakiin ja Syyriaan, erityisesti Syyrian keski- ja pohjoisalueille. Ihmisuhrien määrä on vaihdellut 150 000:n ja 500 000:n paikkeilla. Pakolaisia on syntynyt miljoonia. Ihmiskohtaloiden ohessa Syyrian aineellinen kulttuuriperintö on kärsinyt valtavia menetyksiä, vahinkoja, tuhoa ja salakuljetusta. Syyriassa on kuusi maailmanperintökohdetta. Pahiten kaupungesita ovat kärsineet Aleppo, Palmyra ja Apamea.

Itse ICAANE-kongressin aiheisiinkin kuului perussessio Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan kulttuuriperinnön säilyttämiseksi, mutta CIPA-workshop keskittyi nimenomaan teknisiin menetelmiin ja käytäntöihin, joiden avulla autetaan uudelleenrakennustyötä, kun sellainen saadaan konfliktin päätyttyä käyntiin. Workshopin osallistujina toimivat UNESCO:n ja ICOMOSin edustajat, joiden esityksistä vastasi Tri Samir Abdulac ICOMOSista ja ICORPista. Aiheena olivat UNESCO:n Syyrian kulttuuriperintöä vaaliva hanke, jonka toimisto on Beirutissa sekä ICOMOSin, ICORPin ja CyArkin yhteistyö. CyArk on laser-skannereita tuottava yhtiö, joka on keskittynyt kulttuuriperintökohteiden dokumentointiin, erityisesti 500 maailmankulttuuriperintökohteen laser-keilaukseen. UNESCO:n missioon kuuluvat museoiden evakuoinnissa, pakkauksessa ja koulutuksessa tarvittava apu. Myös vahinkojen arviointi, kuten tällä hetkellä Palmyran tuhojen arviointi sen vapauduttua ISISin vajaan vuoden kestäneestä vallasta. Muita keskeisiä järjestöjä ovat ASOR eli Amerikan itämainen yhdistys, jolla on oma kulttuuriperinnön säilyttämisoperaationsa Irakissa ja Syyriassa. ASORin toimitusjohtaja tri Andrew

Vaughn ja projektijohtaja Susan Penacho esittelivät työtään alueella erityisesti tuhojen kartoittamista ja monitorointia. ASORilla on ARCHES-alustalle perustettu tietokanta. ARCHES on Getty Conservation Insituten ja World Monument Fundin yhteinen avoin tietokantamalli, joka käyttää ICOMin CIDOC-ydinstandardeja dokumentoinnissa. SHIRIN on puolestaan eurooppalainen ICAANEn edellisessä kongressissa perustama hanke, joka omalta osaltaan pyrkii säilyttämään aineellisen kulttuurin jäännöksiä Syyriassa keskittyen erityisesti arkeologisiin kohteisiin, sillä hankkeita maassa oli ollut jopa viimeisinä vuosina ennen sisällissotaa useita satoja. SHIRINin johtaja tri Frank Braemer esitteli hanketta, jolla on myös valmisteilla tietokanta. Aloitteessa on mukana useita alueella toimivia hankkeita. Merkittävänä toimijana mainittakoon EAMENA, jonka keskus on Oxfordissa ja joka keskittyy Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän kulttuuriperintöjen suojeluun ja säilyttämiseen. EAMENAn edustajat tri Robert Bewley, joka on erikoistunut arkeologiseen kaukokartoitukseen ja hänen työtoverinsa tri Emma Cunliffe satelliittikuvamonitorointiin tuhojen kartoittamisessa. Cunliffe toimii aktiivisesti myös Heritage for Peace -järjestössä, joka on aktiivinen Syyrian kulttuuriperinnön säilyttämisessä merkittävänä informaation kerääjänä ja tiedottajana.

Prof. Michael Doneus ja prof. Andreas Georgopoulos CIPasta esittelivät viimeisiä teknisiä lähestymistapoja. Doneus erityisesti keskittyi LiDARin eli ilmasta tapahtuvan laser-keilauksen esittelyyn. Georgopoulos puolestaan keskittyi Crowdsourcingiin ja Structure in Motion -laskentaan kulttuuriperinnön dokumentoinnissa, tavallisista turistikuvista voidaan tehdä 3d-mallinnokisa ja hyödyntää niitä konservoinnissa ja restauroinnissa. Allekirjoittanut Minna Silver esitteli Prof. Fulvio Rinaudon sijasta CIPAn tietokantahanketta, jota tehdään CIPAn ja Torinon teknillisen yliopiston kanssa. Allekirjoittanut johtaa CIPAn hanketta, ja lähtökohtana on cipalaisten eri Syyriassa tehtyjen projektien tuottamien aineistojen kokoaminen aluksi internetissä avoimeksi tietokannaksi, jota konservoinnin ja restauroinnin asiantuntijat voivat käyttää työssään niin kuin myös muiden alojen tutkijat. Myöhemmin tarkoitus on kutsua muita toimijoita luovuttamaan aineistojaan, mikäli haluavat. Lisäksi esittelin johtamaani suomalaisen SYGIS-projektin arkeologista inventointi- ja kartoitusprojektia, sen tallennusmentelmiä dokumentointia. Erityisenä tarkoituksena oli esitellä toimintaa satelliittikartoitusta, GIS (Geographic Information Systems) -dokumentointia Jebel Bishrin vuoristoseuduilla, paikallisten antikviteettiviraston GIS-koulutuksessa ja Suomen osuutta kehityshankkeissa. Prof. Gabriele Fangi CIPasta Anconan yliopistosta esitteli Syyrian 32 monumenttikohteen valokuvausdokumentointia ja 3D-mallinnoksia, jotka auttavat tuhoutuneiden kohteiden ja monumenttien jälleenrakennuksessa. Joukossa on useita tunnettuja kohteita Damaskuksesta, Aleposta, Palmyrasta ja Bosrasta.

Prof. Haskel Greenfield esitteli tellin eli rauniokummun, muinaisen kylän tai kaupungin, maanpinnalla tapahtuvaa laser-keilausta ja sen etuja dokumentoinnissa. Erityisenä kohteena oli Tell Safi-Gath Israelista, joka haluttiin esittää esimerkkinä myös Syyrian rauniokummuksi tulevaisuudessa enemmänkin käytettävistä metodeista. Tri Hubert Mara esitteli, kuinka nuolenpäätekstitauluja dokumentoidaan ja mallinnetaan GIGAMesh-tietokoneohjelmalla niin, että pienimmätkin piirteet saadaan esille erilaisten matemaattisten laskelmien avulla. Prof. Peter Waldhäusl CIPasta ja Wienin teknillisestä yliopistosta esitteli itävaltalaisen fotogrammetriahankkeen dokumentointia Hauranissa

Etelä-Syyriassa 1970-luvulla, erityisesti vahaiskristillisiä kirkkoja. Suuret määrät lasinegatiiveja on säilynyt hankkeesta ja niitä voidaan käyttää restauroinnin apuna tulevaisuudessa. Prof. Pierre Grussenmeyer Strasbourgin teknillisestä instituutista esitteli Alepon keskiaikaisen citadellin ja suuren moskeijan dokumentointia fotogrammetrisin menetelmin vuosina 1997-2000, jolloin käytettiin myös ensimmäisen sukupolven digitaalikameroita.

Etnografisia kupolitaloista rakennettuja kyliä Jabboulin ja Assadjärven alueella on 2000-luvulla dokumentoitu Firenzen yliopiston arkkitehtuuriosaston toimesta. Prof. Grazia Tucci CIPASTA ja Firenzen yliopistosta esitteli dokumentointia laser-keilauksen avulla näissä harvinaisissa kylissä. Rakennustavat oli tallennettu yksityiskohtaisesti valokuvaamalla - kupolitaloilla on pitkä perinne alueella. Tucci esitteli myös Tartousin alueella vedettyä arkkitehtonista dokumentointia käsittelevää workshopia. Tri Nibal Muhesen puolestaan pureutui esityksessään Syyrian tilanteeseen ja tulevaisuuden näkymiin kulttuuriperinnön suojelutyön ja säilytyksen kannalta. APSAn edustaja tri Chekhmous Ali oli kartoittanut tuhoja eri puolilla Syyriaa, viimeisimmin Palmyrassa, jossa hänellä oli kontakteja kohteiden valokuvauksessa. Hän esitteli yksityiskohtaisesti Belin temppelein lisäksi arabilinnakkeen tuhoja ns. citadellilla Palmyrassa. Tri Emma Cunliffe EAMENAn ja Heritage for Pecen edustajana kokosi päivän lankoja yhteen ja esitteli tuhojen satelliittikartoituksia. Kohteiden ryöstely on yksi ISISin menetelmistä rakenteiden tuhoamisen lisäksi. Löytyöjä myydään antiikkimarkkinoilla eri puolilla maailmaa, ja ISIS käyttää hankittuja varoja sotimiseen. ICAANE-kongressin yhteisessä sessiossa Turkin kulttuuri- ja turismiministeriön edustaja esitteli, kuinka Turkissa takavarikoidaan jatkuvasti maan kautta kuljettavien Syyriasta saapuneiden salakuljettajien antiikkiesineistöä. ICAANEN kongressin avainpuhujana Prof. Timothy Harris esitteli myös haavetta koko Lähi-idän kattavasta yhteisestä tietokannasta kulttuuriperinnön suojelussa. Pohjaksi kanadalaisprofessori esitteli ASORin eli Amerikan itämaisen seuran hankkeita sekä amerikkalaisyliopistoissa esiintyviä muita tietokantoja.

Kaiken kaikkiaan eri ryhmien tapaaminen ja keskustelut olivat vilkkaita, ja UNESCO:n sekä siinä ICOMOSin rooli ovat merkittäviä Syyrian koordinoimisessa suojelutyössä. Odotamme että sota päättyisi ja pääsisimme jatkamaan suojelua sekä konservointia jälleenrakennustyössä. Workshopia edeltävänä päivänä 27.4. UNESCO:n edustajat kävivät Palmyrassa kartoittamassa tilannetta, ja tuhottujen patsaiden osia on saatu talteen puolalaisarkeologien toimesta.

Ohessa CIPA-workshopin ohjelma.